

OIT AAN HILVERSUMSE NOORDGREN

Fabriek Jumbo. Klein industrieel erfgoed aan de Huizerweg

Achter de winkel van bakkerij Kwakman aan de Huizerweg 136 staat een bijzonder gebouw. Het is goed te zien door even rechts van het winkelrijtje naar de achterkant te lopen.

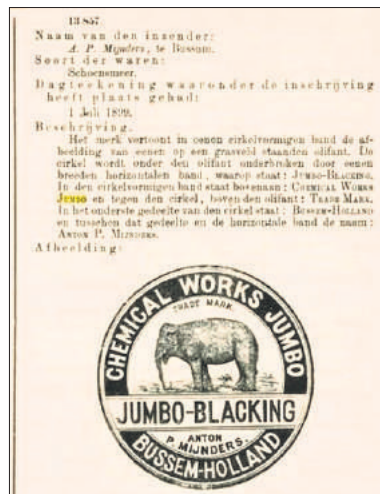
Het is bijzonder omdat het pandje – dat nu als bakkerswerkplaats in gebruik is – het enige overgebleven 19de-eeuwse bouwwerk aan deze kant van Bussum is.

Zuurvrije schoensmeer en vogelvoer

Van oorsprong is het geen Bussums gebouw. Tot 1902 was het gebied ten zuiden van de Huizerweg Hilversums grondgebied. Door een grondruil kreeg het uit zijn voegen barstende dorp Bussum in dat jaar de voor uitbreiding benodigde ruimte. Bij deze ruil waren wel twee zwaar vervuilende Hilversumse industrieën langs de Huizerweg inbegrepen: een grote leerlooierij en dit fabriekje.

De geboorte van het pand ligt dus in Hilversum. Op 24 mei 1899 verleende de gemeente Hilversum aan A.P. Mijnders uit Delft vergunning voor 'het oprichten eener fabriek tot bereiding van zuurvrije schoensmeer en voor vogelvoer'. De combinatie van de twee producten is wonderlijk, moet ook het gemeentebestuur hebben gedacht. De vergunning wordt verleend 'onder mededeeling dat de stukken door ons niet in orde zijn bevonden. Het komt ons wenschelijk voor dat de beschrijvingen worden aangevuld met eene juiste toelichting op welke wijze de bereiding van schoensmeer en vogelvoeder plaats vindt en voor de ingrediënten welke hierbij zullen worden gebezigd'.

In de praktijk wordt uitsluitend schoensmeer geproduceerd. Er zijn geen bouwtekeningen van de fabriek bewaard gebleven. Wel een beschrijving uit 1904: 'Een fabrieksgebouw bestaande uit twee

De publicatie van het beeldmerk in de Staatscourant van 01-08-1899.

verdiepingen met stoomschroeven, ketelhuis, machinekamer, kantoorgebouw met laboratorium, 2 in elkander loopende houten ge-

Huizenrij aan de Keizer Ottostraat staat sinds 1918 vlak naast het fabrieksgebouwtje

bouwen op steenen voet, paardenstal, kolenbergplaats en verdere getimmerden.' De firmanaam wordt N.V. Chemische Fabriek 'Jumbo'. Op 1 juli 1899 deponereert directeur Mijnders het beeldmerk van zijn product, met daarin de voor-

De fabriek stond nog voorbij de leerfabriek Koelitt op de Huizerweg, niet zichtbaar op de foto.

uitziende (maar wel fout gespelde) plaatsnaam Bussem.

Sigarenfabriek Rakers & Co

De fabricage van het schoenpoetsmiddel loopt niet goed. In 1904 is de firma Jumbo failliet en wordt een gedwongen verkoop van de roerende en onroerende goederen aangekondigd. Deze vindt uiteindelijk niet plaats, omdat Mijnders inmiddels een nieuwe investeerder blijkt te hebben gevonden. Na de doorstart heet de vennootschap 'Nieuwe Chemische Fabriek Jumbo'. Drie jaar later volgt echter alsnog het definitieve einde. Na een nieuwe faillietverklaring worden op woensdag 22 oktober 1907 in hotel De Rozenboom gebouw,

machines en gereedschappen verkocht. De aanwezigheid van 'flesschen en dozen Schoensmeer van bekende fabrieksmerken' wekt verbazing. In december betreft de sigarenfabriek Rakers & Co het fabrieksgebouw. Maar er rust geen zegen op het pand. Rakers stopt er midden 1909 weer mee.

Van timmerfabriek tot bakkerszaak

Een opmerkelijke periode breekt aan wanneer de uitbreidingsplannen aan deze kant van Bussum worden gerealiseerd en het eerste gedeelte van de Godelindebuurt in 1918 wordt gebouwd. De huizenrij aan de Keizer Ottostraat staat vlak naast het fabrieksgebouwtje. Later wordt aan de Huizerweg een rij woon-winkelhuizen gebouwd, waarvoor de voorzijde van het 19de-eeuwse pand wordt afgebroken. Er wordt duidelijk geen rekening gehouden met het voortbestaan van het Jumbo-pand.

Onduidelijk is wanneer het oude fabrieksgebouw bij de winkelnering in het hoekpand aan de Huizerweg wordt betrokken. Gebruikers van het stenen gebouw en de 'in elkander loopende houten gebouwen op steenen voet' zijn onder meer de timmerfabrieken van Van Schuil en Van Driel en later van Jacques Dels. Op Huizerweg nr. 46 (later nr. 136) is een opeenvolging van bakkerszaken gevestigd: eerst Baltus, vanaf 1950 Bultink en sinds 1969 Kwakman. Een brand verwoest in 1977 het houten gedeelte van het fabriekscomplex. De bewoners van de Karbouwstraat zijn dan verlost van de verwaarloosde straathoek en zullen (zeker na de bouw daarvan moderne drive-inwoningen) de oude aanblik inmiddels wel vergeten zijn. Wat rest is een heel klein stukje industrieel erfgoed met de reuzennaam 'Jumbo'.

Bron: Dit artikel werd eerder gepubliceerd in Bussums Historisch Tijdschrift 37.1 van april 2021.

Op deze luchtfoto staat de fabriek op het lange perceel links van de nieuwgebouwde huizen.

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET GEMEENTEARCHIEF

www.gooienvchthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

Het vroegere raadhuis mooi in beeld

Tot 1960 was dit het gemeentehuis van Bussum. Fraai op papier gezet door de in Bussum woonachtige kunstschilder Clara van der Kreek-van der Werff (1895-1965). Het raadhuis aan de Brinklaan dateerde van 1884 en was van de hand van Bussums gemeente-architect Johan Frederik Everts (1851-1905).

FOTO EN TEKST: ARCHIEF GOOI EN VECHTSTREEK

De timmerfabriek in 1935.

De voormalige fabriek gezien vanuit de Karbouwstraat in 1965.

Hans Jonker